

«Linking», «Framing» και «Browsing». Πρόσφατη Νομολογία του ΔΕΕ

Ειρήνη Σταματούδη,
LL.M., Ph.D.¹

Μετά την έκρηξη του διαδικτύου, το δικαίωμα «παρουσίασης στο κοινό» έχει αποκτήσει τεράστια σημασία ξεπερνώντας αυτή του δικαιώματος «αναπαραγωγής». Το γεγονός αυτό αντανakλά την αλλαγή που επήλθε στα επιχειρηματικά μοντέλα καθώς επίσης και στον τρόπο ζωής, διασκέδασης, πρόσβασης στη γνώση και ανταλλαγής πληροφοριών. Το παρόν άρθρο επικεντρώνεται στις έννοιες «linking» (σύνδεση), «framing» (σύνδεση πλαίσιο) και «browsing» (φυλλομέτρηση ιστοσελίδων) και ειδικότερα εξετάζει το κατά πόσο οι εν λόγω ενέργειες συγκρούονται με τα απόλυτα και αποκλειστικά δικαιώματα των δικαιούχων και ως εκ τούτου για τη διενέργειά τους απαιτείται η συγκατάθεση αυτών. Οι ανωτέρω έννοιες θα εξεταστούν επίσης υπό το πρίσμα των πρόσφατων αποφάσεων του ΔΕΕ, οι οποίες έχουν παίξει καθοριστικό ρόλο στον τομέα αυτόν (υποθέσεις Svensson (C-466/12), C More Entertainment AB (C-279/13), BestWater International (C-348/13) και Public Relations Consultants Association (C-360/13)).

I. Εισαγωγή

Μετά την έκρηξη του διαδικτύου, το δικαίωμα «παρουσίασης στο κοινό» έχει αποκτήσει τεράστια σημασία ξεπερνώντας αυτή του δικαιώματος «αναπαραγωγής». Το γεγονός αυτό αντανakλά την αλλαγή που επήλθε στα επιχειρηματικά μοντέλα καθώς επίσης και στον τρόπο ζωής, διασκέδασης, πρόσβασης στη γνώση και ανταλλαγής πληροφοριών.

Το δικαίωμα «παρουσίασης στο κοινό» περιλαμβάνει επίσης το δικαίωμα «διάθεσης στο κοινό», όπως τα δύο αυτά δικαιώματα προβλέπονται στην Οδηγία για την Κοινωνία της Πληροφορίας².

Η Οδηγία δεν ορίζει με σαφήνεια την έννοια της «παρουσίασης στο κοινό» με αποτέλεσμα να καθίσταται ασαφής η έκταση των επιτρεπόμενων ψηφιακών μεταδόσεων. Μέχρι πρόσφατα ήταν επίσης ασαφές εάν τα Κράτη Μέλη μπορούσαν να ερμηνεύσουν το εν λόγω δικαίωμα κατά τον τρόπο που έκριναν εκείνα καταλληλότερο ή αν αυτό έπρεπε να ερμηνευτεί ομοιόμορφα.

Το παρόν άρθρο επικεντρώνεται στις έννοιες «linking» (σύνδεση), «framing» (σύνδεση πλαίσιο) και «browsing» (φυλλομέτρηση ιστοσελίδων), και ειδικότερα εξετάζει το κατά πόσο οι εν λόγω ενέργειες συγκρούονται με τα απόλυτα και αποκλειστικά δικαιώματα των δικαιούχων και ως εκ τούτου για τη διενέργειά τους απαιτείται η συγκατάθεση αυτών. Οι ανωτέρω έννοιες θα εξεταστούν επίσης υπό το πρίσμα των πρόσφατων αποφάσεων του ΔΕΕ, οι οποίες έχουν παίξει καθοριστικό ρόλο στον συγκεκριμένο τομέα.

II. «Browsing», «Linking» και «Framing»

«Φυλλομέτρηση ιστοσελίδων» ή «Browsing» είναι η πρόσβαση με τη βοήθεια ενός λογισμικού (συνήθως ενός προγράμματος περιήγησης στο διαδίκτυο) σε ιστοσελίδες τρίτων και η παρακολούθηση των περιεχομένων τους. Με τον τρόπο αυτό δημιουργούνται πολλαπλά προσωρινά αντίγραφα στην οθόνη του υπολογιστή του χρήστη και στην «κρυφή μνήμη» του σκληρού δίσκου τού εν λόγω υπολογιστή.

«Σύνδεση» ή «Linking» είναι ένας γενικός όρος, ο οποίος αναφέρεται στις τεχνολογίες που χρησιμοποιούνται στο διαδίκτυο προκειμένου να διευκολύνουν την πρόσβαση του κοινού στα περιεχόμενα ιστοσελίδων τρίτων ή να διευκολύνουν την αναπαραγωγή από το κοινό ή την παρουσίαση/διανομή στο κοινό περιεχομένου στο οποίο δεν έχει αυτός που παρέχει τη σύνδεση δικαιώματα ιδιοκτησίας.

Αναλόγως με τη φύση του συνδέσμου, υπάρχουν σύνδεσμοι που καλούνται «deep links», «inline links» ή «framing». Σε αυτές τις περιπτώσεις ο καθοριστικός παράγοντας είναι ότι η «σύνδεση» από τον τρίτο δεν γίνεται

1. Το άρθρο αυτό στηρίζεται σε εισήγηση της συγγραφέως στο Παγκόσμιο Συνέδριο της Διεθνούς Ένωσης Καθηγητών και Ερευνητών στον τομέα της Διανοητικής Ιδιοκτησίας (Montpellier, ATRIP 2014). Η μετάφρασή του στα ελληνικά εκπονήθηκε από την κα Άννα Χρηστίδου, δικηγόρο και μεταπτυχιακή φοιτήτρια του Διεθνούς Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, την οποία η συγγραφέας ευχαριστεί θερμά.

2. Οδηγία 2001/29/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 22ας Μαΐου 2001 για την εναρμόνιση ορισμένων

πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας, OJ L167/10, 22.6.2001.

στην αρχική σελίδα του ιστότοπου αλλά σε εσωτερικές σελίδες αυτού, ενισχύοντας (στις περισσότερες περιπτώσεις) με τον τρόπο αυτό τους μηχανισμούς απόκτησης οικονομικού οφέλους από αυτόν.

Ο όρος «Framing» («σύνδεση πλαίσιο») αναφέρεται σε σύνδεση που γίνεται σε περιεχόμενο που βρίσκεται στην ιστοσελίδα τρίτου, το οποίο ωστόσο εμφανίζεται εντός του πλαισίου της ιστοσελίδας εκείνου που παρέχει τη σύνδεση ώστε να δημιουργεί στον χρήστη την εντύπωση ότι αποτελεί τμήμα της ιστοσελίδας αυτής.

Το ζήτημα των συνδέσεων (linking) έχει αποτελέσει αντικείμενο δικαστικής διένεξης σε πολλές χώρες, χωρίς ωστόσο ομοιόμορφα αποτελέσματα. Υπήρξε πληθώρα αποφάσεων καθώς και πληθώρα νομικών βάσεων που χρησιμοποιήθηκαν από τα δικαστήρια στις διάφορες χώρες. Παραδείγματα τέτοιων υποθέσεων θα εξεταστούν παρακάτω.

III. Το δικαίωμα «παρουσίασης στο κοινό» και το δικαίωμα «διάθεσης στο κοινό»

1. Πράξεις «παρουσίασης»

Το δικαίωμα παρουσίασης στο κοινό προβλέπεται στο άρθρο 3 της Οδηγίας για την Κοινωνία της Πληροφορίας και μεταφέρει στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης το άρθρο 8 της Συνθήκης του ΠΟΔΙ για τα Πνευματικά Δικαιώματα και τα άρθρα 10 και 14 της Συνθήκης του ΠΟΔΙ για τις Εκτελέσεις και τα Φωνογραφήματα. Στην πραγματικότητα, το άρθρο 3 εναρμονίζει το δικαίωμα «παρουσίασης στο κοινό» και εισάγει το δικαίωμα «διάθεσης στο κοινό» για τους δημιουργούς και τις τέσσερις κατηγορίες δικαιούχων συγγενικών δικαιωμάτων, που ρυθμίζονται σύμφωνα με τη νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ειδικότερα για τους ερμηνευτές ή εκτελεστές, τους παραγωγούς φωνογραφημάτων, τους παραγωγούς της πρώτης υλικής ενσωμάτωσης ταινιών και τους ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς.

Το «δικαίωμα παρουσίασης στο κοινό» θα πρέπει να ερμηνεύεται διασταλτικά. Είναι ένα δικαίωμα «ομπρέλα», το οποίο περιλαμβάνει κάθε άυλη μορφή μετάδοσης ή τη μετάδοση ενός έργου στο κοινό με ενσύρματα ή ασύρματα μέσα και αναφέρεται πάντοτε σε περιπτώσεις που το κοινό δεν παρίσταται στον τόπο όπου διενεργείται η μετάδοση (βλ. επίσης Αιτιολογική Σκέψη 23 της Οδηγίας για την Κοινωνία της Πληροφορίας). Κάποιο είδος «μετάδοσης» (ή αναμετάδοσης) είναι απαραίτητο προκειμένου να λάβει χώρα κάποια «παρουσίαση στο κοινό»³.

3. Βλ. υποθέσεις C-403/08, *Football Association Premier League Ltd and Others v QC Leisure and Others and C-429/08, Karen Murphy v Media Protection Services Ltd*, σύμφωνα με τις οποίες (παρ. 193) «η έννοια της παρουσίσεως πρέπει να ερμηνευθεί διασταλτικώς, ως καλύπτουσα κάθε μετάδοση προστατευόμενων έργων, ανεξαρτήτως του μέσου ή της τεχνολογικής μεθόδου που χρησιμοποιείται» [έμφαση]. Βλ. επίσης Αιτιολογική Σκέψη 23 της Οδηγίας για την Κοινωνία

Στην πραγματικότητα, το συγκεκριμένο δικαίωμα χαρακτηρίζεται από ένα στοιχείο «απόστασης», υπό την έννοια ότι η μετάδοση προέρχεται από έναν τόπο και λαμβάνεται σε έναν άλλο. Περιλαμβάνει ραδιοτηλεοπτικές μεταδόσεις (broadcasting), διαδικτυακή τηλεόραση και ραδιόφωνο (Internet TV/radio), ταυτόχρονη μετάδοση (simulcasting), διαδικτυακή μετάδοση (webcasting), streaming, near-video-on-demand (NVOD), pay-per-view, near-on-demand-pay TV, podcasting, καθώς, εν γένει, και κάθε ενσύρματα και απευθείας μετάδοση⁴.

Το δικαίωμα παρουσίασης στο κοινό δεν υπόκειται στην αρχή της ανάλωσης⁵.

2. Πράξεις «διάθεσης»

Μέρος του «δικαιώματος παρουσίασης στο κοινό» αποτελεί το δικαίωμα «διάθεσης στο κοινό». Το δικαίωμα αυτό συνίσταται στο ότι τα έργα (ή άλλα αντικείμενα) γίνονται διαθέσιμα με τέτοιο τρόπο ώστε τα μέλη του κοινού να μπορούν να έχουν πρόσβαση σε αυτά από τόπο και χρόνο που επιλέγουν ατομικά, κατ' απαίτησή τους (on demand). Αυτό δεν προϋποθέτει ότι το έργο πρέπει να απευθύνεται ταυτόχρονα στο κοινό ούτε ότι το κοινό πρέπει να έχει συγκεντρωθεί σε έναν συγκεκριμένο τόπο ούτε ότι απαιτείται κάποιο προ-εγκτεστημένο πρόγραμμα⁶. Το δικαίωμα διάθεσης είναι επίσης τεχνολογικά ουδέτερο, υπό την έννοια ότι κάποιος μπορεί να χρησιμοποιήσει τεχνολογικά μέτρα για να έχει πρόσβαση στο έργο, όπως κινητό τηλέφωνο, i-rod, i-pad, tablet, σταθερή ή wi-fi σύνδεση στο διαδίκτυο, κ.λπ.⁷. Επίσης, δεν αποτελεί προϋπόθεση ότι τα μέλη του κοινού πρέπει να έχουν πράγματι πρόσβαση στο έργο. Κρίσιμη είναι η πράξη διάθεσης του έργου στο κοινό, όπως επίσης και η δυνατότητα που παρέχεται στα μέλη αυτού να έχουν πρόσβαση στο έργο όποτε το επιθυμήσουν, με δική τους πρωτοβουλία, κατ' απαίτησή τους (on demand). Είναι αδιάφορο, εάν και πόσες φορές το έργο έχει πράγματι διατεθεί ή το είδος της χρήσης για την οποία προορίζεται (π.χ. εάν το έργο (ή άλλο αντικείμενο) διατίθεται για την προβολή, το άκουσμα ή το «κατέβασμα» (downloading)).

της Πληροφορίας και την αιτιολογία της European Copyright Society, Γνωμοδότηση επί της Παραπομπής στο ΔΕΕ της υπόθεσης C-466/12 Svensson, 15 Φεβρουαρίου 2013, ππ. 2 επ., http://www.ivir.nl/news/European_Copyright_Society_Opinion_on_Svensson.pdf.

4. J. Stamatoudi and P. Torremans (eds), *EU Copyright Law*, Edward Elgar Publishing, Cheltenham (Ηνωμένο Βασίλειο) - Northampton (ΗΠΑ), 2014, σελ 408-409.

5. Άρθρο 3(3) της Οδηγίας για την Κοινωνία της Πληροφορίας.

6. Υπάρχουν επιπλέον διαφορές μεταξύ του δικαιώματος διάθεσης και του δικαιώματος για τις ραδιοτηλεοπτικές μεταδόσεις. Στην περίπτωση των ραδιοτηλεοπτικών μεταδόσεων ακόμα και όταν ο χρήστης επιλέγει τον τόπο και τον χρόνο να χρησιμοποιήσει το έργο, η μετάδοση και η χρήση γίνονται ταυτόχρονα. Επίσης το πρόγραμμα που διατίθεται είναι συνήθως ένα προ-αποφασισμένο συνεχόμενο πρόγραμμα.

7. Βλ. S. Van Lewinski και M. Walter (eds), *European Copyright Law*, Oxford University Press, Oxford, 2010, σελ 978 και 983.

Επίσης το δικαίωμα αυτό σχετίζεται με το πρόσωπο (ή οντότητα) που κάνει το έργο προσιτό στο κοινό και όχι με τα μέλη του κοινού που έχουν πρόσβαση στο έργο. Οι πράξεις των τελευταίων πιθανώς καλύπτονται από το δικαίωμα της αναπαραγωγής, εκτός αν αυτό αποκλείεται διανάμει κάποιος εξαιρέσεις ή περιορισμού⁸.

Έχει υποστηρικθεί ότι η «μετάδοση» καθ' εαυτή δεν καλύπτεται από το δικαίωμα «διάθεσης»⁹. Σύμφωνα με τους S. von Lewinski και M. Walter «αντίγραφα που δημιουργούνται κατά τη διάρκεια μεταφοράς του σήματος ή από την περιήγηση του τελικού χρήστη χρειάζονται συγκατάθεση ή μπορεί να είναι «ελεύθερα» βάσει κάποιος εξαιρέσεις που προβλέπεται στην Οδηγία ή στην εθνική νομοθεσία αντίστοιχα. Ως εκ τούτου, μεταβατικά ή παρεπόμενα αντίγραφα που δημιουργούνται κατά τη μετάδοση προστατευόμενου έργου από έναν διαμεσολαβητή ή από τον νόμιμο τελικό χρήστη κατά την περιήγηση του, είναι «ελεύθερα» σύμφωνα με την υποχρεωτική εξαιρέση του άρθρου 5(1) της Οδηγίας. Από την άλλη πλευρά, πράξεις που σχετίζονται με το άκουσμα, την προβολή ή το «κατέβασμα» ενός προστατευόμενου έργου από τον τελικό χρήστη μπορεί να είναι επιτρεπόμενες υπό το πρίσμα της εξαιρέσης της ιδιωτικής χρήσης του άρθρου 5(2)(β) της Οδηγίας»¹⁰.

Το δικαίωμα «διάθεσης στο κοινό» καλύπτει όλες τις υπηρεσίες κατ' αίτηση (on demand)¹¹ όπως βίντεο κατ' αίτηση (video on demand), pay per view TV, την επιλογή των έργων (ή άλλων αντικειμένων) από ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων, για παράδειγμα, ταινιών ή τραγουδιών από όπου μπορεί κανείς να αποκτήσει ένα έργο με τη βοήθεια μιας μηχανής αναζήτησης ή ενός ειδικού λογισμικού και να επιλέξει τον χρόνο και τον τόπο που θα το χρησιμοποιήσει. Το δικαίωμα αυτό εφαρμόζεται ακόμα και σε περιπτώσεις που κάποιος μπορεί να επιλέξει έργα που έχουν ενσωματωθεί σε μεταδόσεις, οι οποίες είναι διαθέσιμες online, στον βαθμό ωστόσο που δεν επιλέγει κανείς τη μετάδοση καθ' εαυτή ανάμεσα από μια πληθώρα μεταδόσεων αλλά τα έργα που ενσωματώνονται

σε αυτήν¹². Το δικαίωμα «διάθεσης» καλύπτει επίσης τα «Podcasts» όπου ο χρήστης επιλέγει να αποκτήσει πρόσβαση σε έργα που προϋπάρχουν¹³. Εάν κάποιος δεν μπορεί να επιλέξει τότε και πού θα ανακτήσει ένα έργο, τότε δεν εφαρμόζεται το δικαίωμα «διάθεσης» αλλά το δικαίωμα «παρουσίασης στο κοινό». Τέτοια παραδείγματα είναι οι ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές (broadcasting), η ταυτόχρονη μετάδοση (simulcasting), η εκπομπή μέσω διαδικτύου (webcasting), το streaming και οι υπηρεσίες near-video-on-demand (NVOD)¹⁴.

Το δικαίωμα «διάθεσης» καλύπτει επίσης και υπηρεσίες που σχετίζονται με έργα των οποίων η έννομη προστασία έχει ήδη ρυθμιστεί από κάποια Οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης ανεξαρτήτως του γεγονότος ότι η Οδηγία για την Κοινωνία της Πληροφορίας προβλέπει ότι αυτές (οι παλαιότερες Οδηγίες) δεν επηρεάζονται. Ως εκ τούτου, το δικαίωμα της «διάθεσης στο κοινό» εφαρμόζεται επίσης στα προγράμματα υπολογιστών και στις βάσεις δεδομένων που προστατεύονται από τα δικαιώματα του δημιουργού¹⁵.

3. Το «κοινό»

Σύμφωνα με το δικαίωμα παρουσίασης στο κοινό (συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος διάθεσης) δεν αρκεί

8. Βλέπε, για παράδειγμα, τη συζήτηση για το browsing στο κεφάλαιο VII.

9. S. Von Lewinski and M. Walter (eds), European Copyright Law, Oxford University Press, Oxford, 2010, σελ 983. Βλ. επίσης J. Reibotho και S. von Lewinski, The WIPO Treaties 1996, Butterworths, Lexis Nexis, London, 2002, όπου αναφέρεται ότι το συγκεκριμένο ζήτημα ερίζεται.

10. S. Von Lewinski και M. Walter (eds), European Copyright Law, Oxford University Press, Oxford, 2010, σελ 983.

11. Βλ. το Explanatory Memorandum to the Commission Proposal της 10ης Δεκεμβρίου 1997 (COM(97) 628), που οδήγησε στη θέσπιση της Οδηγίας 2001/29, και επικυρώθηκε στην αιτιολογική σκέψη 25 του Προοιμίου της Οδηγίας: «Το δικαίωμα διάθεσης στο κοινό», για τους σκοπούς του άρθρου 3 της Οδηγίας, αναφέρεται στις «κατ' αίτηση μεταδόσεις με διαλογική μορφή» οι οποίες χαρακτηρίζονται από το γεγονός ότι το κοινό δύναται να έχει πρόσβαση σε αυτές από τόπο και χρόνο που επιλέγει ατομικώς (βλ. προς αυτή την κατεύθυνση την απόφαση στην υπόθεση SCF, C-135/10, ΔιΜΕΕ 2012,264 σημ. Κ. Βόσσορς) όπως γίνεται αναφορά σε αυτήν στην παράγραφο 26 της υπόθεσης C More Entertainment (C-279/13).

12. Εάν είναι οι ραδιοτηλεοπτικές μεταδόσεις που επιλέγονται αντί τα έργα αυτά καθ' εαυτά, τότε αναφερόμαστε στην περίπτωση της «επαναμετάδοσης» («rebroadcasting») και όχι στο δικαίωμα διάθεσης στο κοινό. Η διάκριση αυτή μεταξύ των δύο δικαιωμάτων έχει ιδιαίτερη νομική σημασία, καθώς το δικαίωμα διάθεσης συνιστά απόλυτο δικαίωμα ενώ από την άλλη οι ερμηνευτές και οι παραγωγοί φωνογραφημάτων μπορούν μόνο να διεκδικήσουν εύλογη αμοιβή (άρθρο 8(2) της Οδηγίας σχετικά με το δικαίωμα εκμίσθωσης και το δικαίωμα δανεισμού). Επιπλέον στην περίπτωση των ραδιοτηλεοπτικών μεταδόσεων εφαρμόζονται ειδικές διατάξεις (άρθρα 9-12 της Οδηγίας για τις δορυφορικές ραδιοτηλεοπτικές μεταδόσεις και την καλωδιακή αναμετάδοση) και ο διοργανωτής αυτών των ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών είναι δικαιούχος συγγενικού δικαιώματος σύμφωνα με την Οδηγία σχετικά με το δικαίωμα εκμίσθωσης και το δικαίωμα δανεισμού αλλά και την Οδηγία για την Κοινωνία της Πληροφορίας.

13. Ερίζεται κατά πόσο οι υπηρεσίες «push» (όπως οι υπηρεσίες e-mail) των οποίων η μετάδοση ελέγχεται από τον πάροχο του περιεχομένου εμπίπτει στο δικαίωμα διάθεσης ή όχι. Η επικρατούσα άποψη φαίνεται να είναι ότι δεδομένου ότι η μετάδοση ελέγχεται από τον πάροχο του περιεχομένου και όχι από τον τελικό χρήστη, το δικαίωμα διάθεσης δεν εφαρμόζεται. Ερίζεται επίσης κατά πόσο στις περιπτώσεις αυτές έχει εφαρμογή το δικαίωμα παρουσίασης στο κοινό ή το δικαίωμα αναπαραγωγής ή έστω διανομής (παρότι το δικαίωμα διανομής εφαρμόζεται γενικά σε αντίγραφα έργων που ενσωματώνονται σε κάποιον υλικό φορέα και όχι σε άυλα αντίγραφα).

14. I. Stamatoudi and P. Torremans (eds), EU Copyright Law, Edward Elgar Publishing, Cheltenham (Ηνωμένο Βασίλειο) - Northampton (ΗΠΑ), 2014, σελ 413.

15. Αυτό συμβαίνει διότι το δικαίωμα παρουσίασης δεν αποτελεί αντικείμενο της Οδηγίας για την προστασία των προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών και ως εκ τούτου εφαρμόζεται η Οδηγία για την Κοινωνία της Πληροφορίας. Το δικαίωμα παρουσίασης για τις βάσεις δεδομένων που αφορούν στο δικαίωμα του δημιουργού αναφέρεται στο άρθρο 5(δ) της Οδηγίας για την νομική προστασία των βάσεων δεδομένων. S. Bechtold, Information Society Dir., αρθ. 5, στο T. Dreier και P.B. Hugenholtz (eds), Concise European Copyright Law, Kluwer Law International, Alphen aan den Rijn, (2006), 366.

το γεγονός ότι μια πράξη παρουσίασης έλαβε χώρα, αλλά πρέπει η πράξη αυτή να απευθύνεται σε ένα «κοινό».

Η έννοια του «κοινού» δεν ορίζεται στην Οδηγία ή κάπου αλλού στη νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παρ' όλο που ο όρος αυτός δεν έχει εναρμονιστεί -και ως εκ τούτου εναπόκειται να οριστεί από τους νόμους και τα δικαστήρια των Κρατών Μελών- θα πρέπει εντούτοις να ερμηνεύεται κατά τρόπο αυτόνομο και ομοίμορφο εντός της Ένωσης¹⁶. Αυτό σημαίνει ότι η έννοια του «κοινού» δεν μπορεί να ερμηνευτεί τόσο διασταλτικά ώστε να προσκρούει στα νόμιμα συμφέροντα των δημιουργών ή των δικαιούχων συγγενικών δικαιωμάτων¹⁷.

Τα Κράτη Μέλη συνήθως θεωρούν ότι η έννοια το κοινού εξαιρεί μόνον τον στενό κύκλο της οικογένειας και των φίλων καθώς και το άμεσο κοινωνικό περιβάλλον¹⁸. Θα μπορούσε επίσης να οριστεί ως «κοινή» κάθε χρήση που δεν θεωρείται «ιδιωτική»¹⁹. Σύμφωνα με την από-

φαση *Svensson* (παρ. 21) ο όρος «κοινό», αναφέρεται σε έναν απροσδιόριστο αριθμό δυνητικών αποδεκτών και προϋποθέτει, περαιτέρω, έναν αρκετά μεγάλο αριθμό αποδεκτών²⁰.

IV. Εθνική νομολογία προγενέστερη της έκδοσης των αποφάσεων του ΔΕΕ

Τα τελευταία χρόνια έχουν εκδοθεί διάφορες αποφάσεις εθνικών δικαστηρίων σχετικά με το ζήτημα των «υπερσυνδέσμων» (hyperlinks), οι οποίες αναφέρονται σε πληθώρα νομικών βάσεων. Αναφορικά με το δικαίωμα αναπαραγωγής έχει υποστηριχθεί²¹ (και έχει επίσης ακολουθηθεί από την πλειονότητα των εθνικών δικαστηρίων) ότι το πρόσωπο που «διαθέτει» τον σύνδεσμο μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνος για έμμεση αλλά όχι για ευθεία παραβίαση²². Τα περισσότερα εθνικά δικαστήρια έχουν ουσιαστικά ασχο-

16. «Κατά πάγια νομολογία, τόσο η ανάγκη της ομοίμορφης εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου όσο και η αρχή της ισότητας, απαιτούν μία διάταξη του κοινοτικού δικαίου, η οποία δεν παραπέμπει ρητώς στο δίκαιο των κρατών μελών για τον προσδιορισμό της έννοιας και του περιεχομένου της, να αποδίδεται κατά κανόνα αυτοτελώς και με ενιαία ερμηνεία σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση (βλέπε μεταξύ άλλων, Υπόθεση C-5/08 *Infopaq International* [2009] ECR I-6569, παράγραφος 27; Υπόθεση C-34/10 *Brüstle* παράγραφος 25; και Υπόθεση C-510/10 *DR και TV2 Danmark και παράγραφος 33*), όπως γίνεται αναφορά στην Υπόθεση C-128/11 *UsedSoft GmbH v. Oracle International Corp.* (παράγρ. 39). Βλέπε επίσης την Υπόθεση C-306/05 *SGAE* [2006] ECR I-11519 (παρ. 34) όπου ορίζεται ότι «για την ερμηνεία διατάξεως του κοινοτικού δικαίου πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όχι μόνον το γράμμα της, αλλά και το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται και οι σκοποί που επιδιώκονται και (παρ. 31) «επιβάλλεται η υπόμνηση ότι από τις επιταγές που απορρέουν τόσο από την ενιαία εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου όσο και από την αρχή της ισότητας προκύπτει ότι το γράμμα μιας διατάξεως του κοινοτικού δικαίου, η οποία, όπως οι διατάξεις της οδηγίας 2001/29, δεν περιέχει καμία ρητή παραπομπή στο δίκαιο των κρατών μελών για τον προσδιορισμό της έννοιας και του περιεχομένου της πρέπει κανονικά να ερμηνεύεται, σε όλη την Κοινότητα, κατά τρόπο αυτοτελή και ενιαίο (βλ. ειδικότερα, Υπόθεση C-357/98 *Yadom* [2000] ECR I-9265, παρ. 26, και Υπόθεση C-245/00 *SENA* [2003] ECR I-1251, παρ. 23)».
17. Βλέπε προς αυτή την κατεύθυνση την αιτιολογική σκέψη 23 της Οδηγίας για την Κοινωνία της Πληροφορίας όπου προβλέπεται ότι «το δικαίωμα παρουσίασης στο κοινό θα πρέπει να θεωρηθεί κατά διασταλτική ερμηνεία ότι καλύπτει κάθε παρουσίαση σε κοινό το οποίο δεν παρίσταται στον τόπο της παρουσίασης» και τις αιτιολογικές σκέψεις 9 και 10 της Οδηγίας για την Κοινωνία της Πληροφορίας όπου προβλέπεται ότι κάθε εναρμόνιση του δικαιώματος του δημιουργού και των συγγενικών δικαιωμάτων πρέπει να βασίζεται σε υψηλό επίπεδο προστασίας και ότι οι δημιουργοί ή ερμηνευτές και εκτελεστές καλλιτέχνες θα πρέπει να λαμβάνουν εύλογη αμοιβή για τη χρήση των έργων τους.
18. *Ειρ. Σταματούδη*, Άρθρο 3» σε *Λ. Κοτσίρη και Ειρ. Σταματούδη*, Νόμος για την Πνευματική Ιδιοκτησία (κατ' άρθρο σχολιασμός), εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2009 (2η εκδ. 2012) και *Ειρ. Σταματούδη και Γ. Κουμάντος*, "Greek Copyright Law", P.E. Geller (ed.) *International Copyright Law and Practice*, Matthew Bender, ΗΠΑ, 2014, σελ. 114.
19. Ακόμη και όταν πρόκειται να υπάρξει αποδέκτης μιας μετάδοσης, αυτή θεωρείται μετάδοση/παρουσίαση στο κοινό, στο βαθμό που τα άτομα που το απαρτίζουν δεν είναι ιδιωτικώς συνδεδεμένα μεταξύ τους (όπως στην περίπτωση των δωματίων ξενοδοχείων, στα

δωμάτια νοσοκομείων, στην περίπτωση ανταλλαγής δεδομένων στο διαδίκτυο (Internet file sharing), κ.λπ).

20. Βλ. επίσης Υπόθεση C-306/05, *Sociedad General de Autores y Editores de España (SGAE) v. Rafael Hoteles SA* [2006] ECR I-11519 (παρ. 37 και 38) και C-607/11, *ITV Broadcasting Ltd, ITV 2 Ltd, ITV Digital Channels Ltd, Channel 4 Television Corporation, 4 Ventures Ltd, Channel 5 Broadcasting Ltd, ITV Studios Ltd v. TV Catchup Ltd* (παρ. 32), βλ. ΔιΜΕΕ 2013,80 σημ. Κ. Βόσσοσ.
21. *Ι. Σταματούδη και Ρ. Torremans (eds)*, EU Copyright Law, Edward Elgar Publishing, Cheltenham (Ηνωμένο Βασίλειο) - Northampton (ΗΠΑ), 2014, σελ 402.
22. Εντούτοις, βλέπετε μια Γαλλική υπόθεση του Εφετείου της Μπαστιά (Bastia) (24.09.2008) στην οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι ο ιδιοκτήτης μιας ιστοσελίδας, που ανήρτησε υπερσυνδέσμους σε αυτή, οι οποίοι επέτρεπαν το παράνομο «κατέβασμα» αρχείων που περιείχαν υλικό που προστατευόταν από τα δικαιώματα του δημιουργού, διέπραττε παραβιάσεις. Το Εφετείο απέρριψε τους ισχυρισμούς του εκκαλούντος ότι καλυπτόταν από ασυλία που παρέιχε η Οδηγία για το Ηλεκτρονικό Εμπόριο (E-Commerce Directive) επειδή ενήργησε ως «εκδότης» του περιεχόμενου και όχι απλώς ως πάροχος υπηρεσιών φιλοξενίας. Βλ. επίσης μια υπόθεση στην οποία το 2005 το Εφετείο του Μονάχου απαγόρευσε σε ιστοσελίδα διαδικτυακής ενημέρωσης την τοποθέτηση συνδέσμου υπερκειμένου σε ιστοσελίδα που προσέφερε παράνομα εργαλεία εξουδετέρωσης μηχανισμών προστασίας («circumvention tools»). Εντούτοις, η απόφαση αυτή στην πορεία αντιστράφηκε. «*To Bundesverfassungsgericht* (Γερμανικό Ομοσπονδιακό Συνταγματικό Δικαστήριο) επικύρωσε την απόφαση του BGH (υπόθεση: 1 BvR 1248/11 της 15ης Δεκεμβρίου 2011) και συμφώνησε με την εξισορρόπηση των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας που έθεσε το κατώτερο δικαστήριο και την ελευθερία του τύπου και την ελευθερία της γνώμης. Εν ολίγοις: η τοποθέτηση ενός συνδέσμου για πρόσβαση σε έναν ιστότοπο τρίτου μέρους στην ιστοσελίδα κάποιου δεν μπορεί να ερμηνευθεί μόνον ως απλή τεχνική υπηρεσία λόγω του χαρακτήρα της παροχής πληροφοριών. Καλύπτεται επίσης από τις συνταγματικές εγγυήσεις της ελευθερίας του τύπου και της ελευθερίας της γνώμης. Το *Bundesverfassungsgericht* έτσι συμφώνησε με το BGH, το οποίο είχε κρίνει ότι σκοπός των συνδέσμων στην ιστοσελίδα Heise ήταν όχι μόνο να διευκολύνουν τεχνικά την πρόσβαση στην ιστοσελίδα της SlySoft, αλλά οι σύνδεσμοι έπρεπε να θεωρηθούν ως μέρος αναφοράς της Heise, επειδή συμπλήρωναν και δημιουργούσαν αντίγραφα ασφαλείας σε ό,τι γινόταν αναφορά με περισσότερες πληροφορίες. Το BGH έκρινε επίσης ότι το γεγονός ότι η Heise γνώριζε ότι το λογισμικό που προσφέρεται στην ιστοσελίδα SlySoft παραβίαζε τα πνευματικά δικαιώματα δεν αλλάζει κάτι και έτσι δεν μπορεί να κατηγορηθεί η Heise, δεδομένου ότι το ενδιαφέρον της πληροφόρησης στο ευρύ κοινό έχει μεγαλύτερη σημασία.

ληθεί κυρίως με το ζήτημα του εάν ένας υπερσύνδεσμος συνιστά παραβίαση του δικαιώματος παρουσίασης στο κοινό (συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος διάθεσης).

Στη Γερμανία το Ομοσπονδιακό Δικαστήριο απεφάνθη το 2003 ότι η σύνδεση σε ιστοσελίδα τρίτου (hypertext link) δεν συνιστά πράξη παρουσίασης στο κοινό και ως εκ τούτου δεν παραβιάζει τα δικαιώματα των δημιουργών. Σε απόφαση του Εφετείου του Ντίσελντορφ, της 8^{ης} Νοεμβρίου 2011, το δικαστήριο επικύρωσε την παραβίαση του δικαιώματος παρουσίασης ενός έργου στο κοινό από περιεχόμενα που «ενσωματώθηκαν» στην ιστοσελίδα του παραβάτη από ιστοσελίδα τρίτου (embedded content)²³. Αντιθέτως στην απόφαση της 16^{ης} Μαρτίου 2012, το Εφετείο της Κολωνίας έκρινε ότι η πρόσβαση, μέσω framing, σε περιεχόμενο που παραβιάζει δικαιώματα, δεν συνιστά πράξη παρουσίασης στο κοινό²⁴.

Το Ανώτατο Δικαστήριο της Σουηδίας (2000)²⁵, το Εφετείο της Νορβηγίας (2004)²⁶ και το Ανώτατο Δικαστήριο της Δυτικής Δανίας (2001)²⁷ έκριναν ότι ένας υπερσύνδεσμος σε ένα έργο μπορεί να συνιστά «πράξη διάθεσης του έργου στο κοινό». Ειδικότερα στην υπόθεση της Δανίας πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι εν προκειμένω ο νόμος προβλέπει ένα εξαιρετικά ευρύ δικαίωμα «διάθεσης», το οποίο περιλαμβάνει επίσης τα δικαιώματα διανομής, δημόσιας εκτέλεσης και έκθεσης.

Στην Ολλανδία (2006)²⁸ το Δικαστήριο έκρινε ότι η δημοσίευση των άρθρων ενός δημοσιογράφου σε διαφορετικές ιστοσελίδες, συνιστά χωριστές ενέργειες «παρουσίασης στο κοινό» και «διάθεσης στο κοινό», κυρίως επειδή αυτές δεν συνιστούσαν απλώς σύνδεση υπερκειμένου (hypertext links) ή βαθιά σύνδεση (deep links) σε άλλη σελίδα. Εντούτοις, απλοί σύνδεσμοι υπερκειμένου (με τη μορφή επιφανειακών συνδέσμων «surface links») δεν θεωρήθηκε ότι συνιστούν πράξεις «διάθεσης στο κοινό». Σε άλλη υπόθεση στη Δανία (2011)²⁹ κρίθηκε ότι υπήρχε

πράξη παρουσίασης στο κοινό, η οποία σχετιζόταν με εκπαιδευτικά έργα, τα οποία ήταν προσιτά στους θεατές μιας συγκεκριμένης ιστοσελίδας μέσω υπερσυνδέσμων που διατίθεντο σε αυτή από τον ιδιοκτήτη της (στη συγκεκριμένη περίπτωση τον δάσκαλο). Στην υπόθεση αυτή κρίσιμο δεν ήταν μόνο το γεγονός της διάθεσης υπερσυνδέσμων, αλλά επιπλέον το γεγονός ότι ο ιδιοκτήτης της ιστοσελίδας όχι μόνο παρείχε συνδέσμους για τα έργα αλλά επιπρόσθετα αποθήκευε τα έργα σε έναν διακομιστή (server) και μπορούσε να ελέγξει εάν τα έργα παρέμεναν προσιτά. Κατά της απόφασης ασκήθηκε έφεση και το Εφετείο αμφισβήτησε μεν ορισμένα από τα πραγματικά περιστατικά, επικύρωσε δε την απόφαση του Πρωτοβάθμιου Δικαστηρίου³⁰.

Και σε σειρά άλλων υποθέσεων κρίθηκε ότι οι σύνδεσμοι υπερκειμένου (hypertext links) και οι μηχανές αναζήτησης συνιστούν «εύλογη χρήση του διαδικτύου»³¹, π.χ. *Meteodata v. Bernegger Bau* (Αυστρία)³² και *Fin Etendom AS v. Notar AS* (Νορβηγία)³³. Διαφορετικές προσεγγίσεις ακολουθηθήκαν στις υποθέσεις *Havas Numerique SNC και Cadres On Line S.A. v. Keljob* (Γαλλία)³⁴ και *Newspaper Publishers Association v. Newsbooster.com ApS* (Δανία)^{35,36}.

Σύμφωνα με τη Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης Πνευματικών Δικαιωμάτων (Opinion of the European Copyright Society)³⁷, η οποία εκδόθηκε υπό το πρίσμα αναμονής έκδοσης της απόφασης για την υπόθεση *Svensson*, η σύνδεση μέσω υπερσυνδέσμων θα πρέπει γενικότερα να αντιμετωπίζεται ως μια δραστηριότητα που δεν καλύπτεται

Στην απόφαση επί της έφεσης το Bundesverfassungsgericht τόνισε ότι με την τοποθέτηση του συνδέσμου η Heise δεν καθιστά αυτόματα το περιεχόμενο της ιστοσελίδας SlySoft δικό της. Τέλος, το Bundesverfassungsgericht επισήμανε ότι το BGH είχε ορθώς σταθμίσει τα αντικρουόμενα δικαιώματα, όταν διαπίστωσε ότι η σύνδεση που παρείχε η Heise δεν παραβίαζε περαιτέρω τα πνευματικά δικαιώματα της ενάγουσας δεδομένου ότι ο δικτυακός τόπος της SlySoft θα μπορούσε πολύ εύκολα να βρεθεί ούτως ή άλλως μέσω μιας μηχανής αναζήτησης στο Διαδίκτυο.» απόσπασμα από <http://ipkitten.blogspot.gr/2012/02/german-constitutional-court-confirms.html>.

23. Εφετείο του Ντίσελντορφ, Απόφαση της 8ης Νοεμβρίου 2011, No. I-20 U 42/11.

24. Εφετείο της Κολωνίας, Απόφαση της 16ης Μαρτίου 2012, No. 6 U 206/11.

25. 15 Ιουνίου 2000, *Tommy Olsson*.

26. 3 Μαρτίου 2004, *Napster.no*.

27. 20 Απριλίου 2001.

28. 22 Μαρτίου 2006, *Mom v. VNU*, Arrondissementsrechtbank Haarlem, 2006 AMI 136.

29. Rb Haarlem 17 Αυγούστου 2011, υπόθεση No. 173726 / HA ZA 10-1325, <http://ie-forum.nl/index.php?/Onlosmakelijk+daaraan+verbonden+antwoorden/11/28941/>

30. Εφετείο του Άμστερνταμ 15 Ιανουαρίου 2013 (υπόθεση No. 200.095.838/01 <http://ie-forum.nl/index.php?/Eenvoudige+hyperlink+naar+antwoordboeken+en+uitwerkingen+onrechtmatig/11/31097/and+www.rechtspraak.nl>. Για περισσότερες πληροφορίες στο θέμα των συνδέσμων βλ. *Strowel, A. & V. Hanley*, "Secondary liability for copyright infringement with regard to hyperlinks", σε A. Strowel (ed), *Peer-to-peer file sharing and secondary liability in copyright law*, Cheltenham, Edward Elgar, 2009, σελ 81.

31. *Gr. J. H. Smith*, *Internet Law and Regulation*, Sweet & Maxwell, London, 2007, σελ 72.

32. Ανώτατο Δικαστήριο της Αυστρίας, 17 Δεκεμβρίου 2002.

33. Trondheim District Court, 29 Ιανουαρίου 2004, E.C.L.R. t. 9, v. 7, 18 Φεβρουαρίου 2004.

34. 26 Δεκεμβρίου 2000, Εμπορικό Δικαστήριο Παρισιού (E-Commerce Law Reports, vol. 1, Issue 2, p. 16) και η έφεση (World Internet Law Report, August 2001, p. 15) και μια μεταγενέστερη απόφαση του Δικαστηρίου του Παρισιού για αστικές υποθέσεις (Paris Civil Court) όπως αναφέρεται από τον *Gr. J. H. Smith*, *Internet Law and Regulation*, Sweet & Maxwell, Λονδίνο, 2007, σελ 72.

35. 7 Μαΐου 2002, Bailiff's Court Δανία (World eBusiness Law Report, 12 May 2003). Βλ. ωστόσο μια μεταγενέστερη απόφαση στην υπόθεση *Home v. Ofir*, Maritime και Commercial Court Ruling (Κοπενχάγη), Φεβρουαρίου 24, 2006. *Zoekallehuizen.nl v. NVM*, District Court (Arrondissementsrechtbank) Arnhem (Ολλανδία), 16 Μαρτίου 2006 (σύνδεσμος υπερκειμένου είναι επιτρεπτός εφόσον γίνεται χρήση του δικαιώματος αναφοράς «quotation right»).

36. Βλ. επίσης *Belgian Association of Newspaper Editors v. Google* (5 Μαΐου 2011).

37. Ευρωπαϊκή Ένωση Πνευματικών Δικαιωμάτων (European Copyright Society), Γνωμοδότηση για την υπόθεση του ΔΕΕ C-466/12 *Svensson*, 15 Φεβρουαρίου 2013, http://www.ivir.nl/news/European_Copyright_Society_Opinion_on_Svensson.pdf

από το δικαίωμα παρουσίασης του έργου στο κοινό για τρεις λόγους: «(α) Οι υπερσύνδεσμοι δεν συνιστούν παρουσιάσεις επειδή διά της ύπαρξης του υπερσυνδέσμου δεν συνεπάγεται “μετάδοση” του έργου, και αυτή η “μετάδοση” είναι προαπαιτούμενο για την “παρουσίαση”; (β) Ακόμη και αν η μετάδοση δεν είναι απαραίτητη για να υπάρξει “παρουσίαση”, τα δικαιώματα του δικαιούχου εφαρμόζονται μόνο στην περίπτωση “παρουσίασης του έργου στο κοινό” και οτιδήποτε παρέχει ο υπερσύνδεσμος δεν θεωρείται “έργο”; (γ) Ακόμα και αν ο υπερσύνδεσμος θεωρηθεί παρουσίαση του έργου, αυτή δεν γίνεται σε “νέο κοινό”. Αυτό δεν σημαίνει ότι η δημιουργία υπερσυνδέσμων δεν συνεπάγεται ευθύνη. Στην πραγματικότητα, όπως καθίσταται σαφές από την εθνική νομολογία, διαφορετικές μορφές υπερσυνδέσμων μπορεί να επιφέρουν τις ακόλουθες διαφορετικές μορφές ευθύνης, ειδικότερα (α) συνέργεια (ιδίως όσον αφορά στην εν γνώσει διευκόλυνση της δημιουργίας παράνομων αντιγράφων,; (β) διενέργεια πράξεων αθέμιτου ανταγωνισμού, (γ) παραβίαση των ηθικών δικαιωμάτων, (δ) Εξουδετέρωση τεχνολογικών μέτρων»³⁸.

Η υπόθεση *Svensson* που εκδόθηκε στις 13 Φεβρουαρίου 2014 πήρε ξεκάθαρη θέση στο ζήτημα.

V. «Σύνδεση» («Linking»)

1. Η υπόθεση *Svensson* (C-466/12)³⁹

i. Ιστορικό

Η υπόθεση αυτή αφορά άρθρα για τον Τύπο, που γράφτηκαν από Σουηδούς δημοσιογράφους, τα οποία δημοσιεύθηκαν κατά τρόπο ώστε να καθίσταται ελεύθερη η πρόσβαση σε αυτά από όλους, αφενός, στην εφημερίδα *Göteborgs-Posten* και αφετέρου, στον ιστότοπο της *Göteborgs-Posten*. Μια Σουηδική εταιρεία (*Retriever Sverige*), που διαχειρίζεται έναν ιστότοπο, ο οποίος παρέχει στους πελάτες του υπερσυνδέσμους που οδηγούν σε άρθρα που είναι δημοσιευμένα σε άλλους ιστότοπους, συμπεριλαμβανομένων και των υπό κρίση άρθρων, παρείχε πρόσβαση στα άρθρα αυτά χωρίς ωστόσο να ζητά τη συγκατάθεση των δημοσιογράφων που τα συνέταξαν.

Τα μέρη έθεσαν επίσης το ζήτημα εξέτασης της φύσης των συνδέσμων που δύνανται να ενεργοποιηθούν με επιλογή (clickable links), χωρίς ωστόσο το Δικαστήριο να δώσει ιδιαίτερο βάρος σε αυτό⁴⁰.

Η υπόθεση υποβλήθηκε στο ΔΕΕ από Εφετείο της Σουηδίας.

38. Ευρωπαϊκή Ένωση Πνευματικών Δικαιωμάτων (European Copyright Society), *op.cit.*, στο 2.

39. Απόφαση του Δικαστηρίου (τέταρτο τμήμα) της 13ης Φεβρουαρίου 2014. C-466/12 *Nils Svensson and Others v Retriever Sverige AB*, ΔιΜΕΕ 2014,73, σημ. Κ. Βόσσος.

40. Βλ. παρ. 8 και 29 της απόφασης *Svensson*.

ii. Το ζήτημα

α. «Πράξη παρουσίασης»

Αν και υποβλήθηκαν επιπλέον τρία ερωτήματα στο ΔΕΕ, το κύριο ζήτημα ήταν το εάν η ύπαρξη στην ιστοσελίδα της εταιρείας διαδικτυακών συνδέσμων δυνάμενων να ενεργοποιηθούν με επιλογή (clickable links), που οδηγούν σε άλλες ιστοσελίδες όπου τα έργα είναι ελεύθερα προσιτά, συνιστά «πράξη παρουσίασης στο κοινό».

Το ΔΕΕ κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η ύπαρξη συνδέσμων δυνάμενων να ενεργοποιηθούν με επιλογή (clickable links), οι οποίοι οδηγούν σε προστατευόμενα έργα, πρέπει να θεωρηθεί «διάθεση» και ως εκ τούτου «πράξη παρουσίασης». Το Δικαστήριο επιπλέον επεσήμανε ότι η «πράξη παρουσίασης» πρέπει να ερμηνευθεί διασταλτικά⁴¹ προκειμένου να διασφαλιστεί (σύμφωνα, *inter alia*, με τις Αιτιολογικές Σκέψεις 4 και 9 της Οδηγίας για την Κοινωνία της Πληροφορίας) ένα υψηλό επίπεδο προστασίας των κατόχων του δικαιώματος του δημιουργού. Αυτό σημαίνει ότι επαρκεί το γεγονός ότι ένα έργο είναι προσιτό στο κοινό κατά τέτοιο τρόπο ώστε τα πρόσωπα που απαρτίζουν το κοινό να μπορούν να έχουν πρόσβαση σε αυτό, ανεξάρτητα από το αν θα το κάνουν ή όχι⁴².

Εντούτοις, η έννοια της παρουσίασης στο κοινό υπόκειται σωρευτικά σε δύο κριτήρια: σε μια «πράξη παρουσίασης» του έργου και στην παρουσίαση του έργου αυτού στο «κοινό»⁴³.

β. «Νέο κοινό»

Προκειμένου να συντρέχουν οι προϋποθέσεις για τη θεμελίωση της παρουσίασης στο κοινό των ίδιων έργων (με αυτά της αρχικής παρουσίασης), που διατίθενται (όπως στην αρχή παρουσίαση) στο διαδίκτυο με τον ίδιο τεχνολογικά τρόπο, πρέπει ακόμη αυτά να απευθύνονται σε ένα «νέο κοινό», δηλαδή ένα κοινό που δεν είχε ληφθεί υπόψη από τους κατόχους δικαιωμάτων των δημιουργών, όταν αυτοί έδωσαν τη συγκατάθεσή τους για την αρχική παρουσίασή τους στο κοινό⁴⁴.

41. Βλ. αποφάσεις C-403/08 και C-429/08 *Football Association Premier League and Others* [2011] ECR I-9083, παραγρ. 193, βλ. ΔιΜΕΕ 2011,406.

42. Βλ. παρ. 19 της απόφασης *Svensson*: «Όπως όμως προκύπτει από το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29, για να υπάρξει “πράξη παρουσίασης”, αρκεί, μεταξύ άλλων, ένα έργο να τεθεί στη διάθεση του κοινού με αποτέλεσμα τα πρόσωπα που συνθέτουν το κοινό να έχουν πρόσβαση στο έργο αυτό, χωρίς να είναι καθοριστικό το αν θα χρησιμοποιήσουν ή όχι αυτή τη δυνατότητα (βλ. κατ’ αναλογία, απόφαση της 7ης Δεκεμβρίου 2006, C-306/05, SGAE, Συλλογή 2006, σ. I-11519, σκέψη 3)».

43. Υπόθεση C-607/11 *ITV Broadcasting and Others* [2013] ECR, παράγραφοι 21 και 31.

44. Το ΔΕΕ έκρινε κατ’ αναλογία της υπόθεσης SGAE, παρ. 40 και 42-διάταξη της 18ης Μαρτίου 2010 στην υπόθεση C-136/09 *Organismos Sillogikis Diacheirisis Dimiourgon Theatrikon kai Optikoakoustikon Ergon*, παρ. 38 και *ITV Broadcasting and Others*, παρ. 39, ΔιΜΕΕ 2010,431 σημ. Ε. Σταματούδη.

Το κοινό στο οποίο στόχευε η αρχική παρουσίαση ήταν το σύνολο των δυνητικών επισκεπτών του ιστότοπου, δεδομένου ότι η πρόσβαση στα έργα μέσω του ιστότοπου αυτού δεν υπόκειτο σε κανένα περιοριστικό μέτρο. Ως εκ τούτου θεωρήθηκε ότι οι χρήστες της ιστοσελίδας Retriever Sverige (που παρείχε τους υπερσυνδέσμους) αποτελούν δυνάμενους αποδέκτες της αρχικής παρουσίασης και ως εκ τούτου μέρος του κοινού που ελήφθη υπόψη από τους κατόχους των δικαιωμάτων των δημιουργών όταν αυτοί επέτρεψαν την αρχική παρουσίαση των έργων τους στο κοινό.

Το Δικαστήριο διαχώρισε ωστόσο τις περιπτώσεις στις οποίες ο υπερσύνδεσμος επιτρέπει στους χρήστες της ιστοσελίδας στην οποία αυτός εμφανίζεται, να παρακάμψουν τα περιοριστικά μέτρα που έχει λάβει ο ιστότοπος στον οποίο βρίσκεται το προστατευόμενο έργο, προκειμένου να περιοριστεί η πρόσβαση του κοινού στους συνδρομητές του συγκεκριμένου ιστότοπου και μόνο. Το ίδιο συμβαίνει και όταν το έργο δεν διατίθεται πλέον στο κοινό μέσω του ιστότοπου που αρχικώς παρουσιάστηκε, διότι σε αυτήν την περίπτωση οι χρήστες της ιστοσελίδας που εμφανίζονται οι υπερσύνδεσμοι, δεν είχαν ληφθεί υπόψη ως δυνητικοί επισκέπτες από τους δικαιούχους του δικαιώματος του δημιουργού όταν οι τελευταίοι επέτρεψαν την αρχική παρουσίαση των έργων τους στο κοινό και ως εκ τούτου θεωρούνται «νέο κοινό».

γ. Συμπεράσματα

Συνοψίζοντας, το Δικαστήριο έκρινε ότι δεν συνιστά πράξη παρουσίασης στο κοινό η παροχή σε ιστότοπο συνδέσμων δυνάμενων να ενεργοποιηθούν με επιλογή (clickable links) προς έργα που διατίθενται ελεύθερα σε άλλον ιστότοπο. Αυτό σημαίνει ότι ο ιδιοκτήτης του ιστότοπου, χωρίς την άδεια των δικαιούχων του δικαιώματος του δημιουργού και χωρίς να πληρώσει κάποιο αντίτιμο, μπορεί να οδηγεί χρήστες του διαδικτύου, μέσω υπερσυνδέσμων, σε προστατευόμενα έργα που είναι διαθέσιμα σε άλλο ιστότοπο⁴⁵.

Το Δικαστήριο επίσης κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το δικαίωμα της παρουσίασης στο κοινό δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει την έννοια ότι επιτρέπει στα Κράτη Μέλη να θεσπίσουν ευρύτερη προστασία από αυτή που θεσπίζεται στην Οδηγία για την Κοινωνία της Πληροφορίας (αρθ. 3(1))⁴⁶. Εντούτοις, αυτό εφαρμόζεται μόνο σε σχέση με εκείνα τα δικαιώματα και εκείνους τους δικαιούχους για τους οποίους ένα δικαίωμα είναι πλήρως εναρμονισμένο. Δεν εφαρμόζεται στις περιπτώσεις εκείνες για τις οποίες

μία Οδηγία προβλέπει την ελάχιστη εναρμόνιση. Αυτό καθίσταται σαφές και στην υπόθεση *C More Entertainment AB*.

2. Υπόθεση *C More Entertainment AB* (C-279/13)⁴⁷

Αυτή τη φορά ένα Σουηδικό Δικαστήριο έθεσε ερωτήματα στο ΔΕΕ αναφορικά με την προσθήκη σε ιστότοπο, δυνάμενων να ενεργοποιηθούν με επιλογή υπερσυνδέσμων, χάρη στους οποίους οι χρήστες του διαδικτύου μπορούσαν να αποκτήσουν πρόσβαση στην απευθείας μετάδοση, σε άλλο ιστότοπο, αθλητικών αγώνων, χωρίς να καταβάλουν κάποιο χρηματικό αντίτιμο.

Πιο συγκεκριμένα, η *C More Entertainment* είναι μια εταιρεία που διατηρεί τον δικό της ιστότοπο. Η εταιρεία εξασφάλισε τα δικαιώματα να μεταδίδει απευθείας αγώνες χόκεϊ επί πάγου και καθιστούσε αυτούς διαθέσιμους στους συνδρομητές της επί πληρωμή, επιτρέποντάς τους με ένα «κλικ» να μεταφέρονται στη συνδρομητική ιστοσελίδα. Ο εναγόμενος (*Linus Sandberg*) αποφάσισε να τοποθετήσει στην ιστοσελίδα του σύνδεσμο προς αυτήν τη σελίδα που θα επέτρεπε την παρακολούθηση των αγώνων, που μετέδιδε η *C More Entertainment*, δωρεάν.

Τα ζητήματα που προέκυψαν στη συγκεκριμένη υπόθεση ταυτίζονται σχεδόν εξ ολοκλήρου με αυτά που ανέκυψαν στην υπόθεση *Svensson*. Για το λόγο αυτό, αφ'ής στιγμής η απόφαση για την υπόθεση *Svensson* είχε εκδοθεί, το Σουηδικό Δικαστήριο απέσυρε 4 από τα 5 προδικαστικά ερωτήματα που έθεσε στο ΔΕΕ⁴⁸. Το ερώτημα που παρέμεινε ήταν εάν το άρθρο 3(2) της Οδηγίας για την Κοινωνία της Πληροφορίας, απαγορεύει στην εθνική νομοθεσία να επεκτείνει το αποκλειστικό δικαίωμα των ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών (που διαλαμβάνονται στο άρθρο 3, παρ. 2, στοιχείο δ', όσον αφορά πράξεις παρουσιάσεως στο κοινό) έτσι ώστε να καλύπτει μεταδόσεις αθλητικών γεγονότων απευθείας στο διαδίκτυο. Η απάντηση που δόθηκε ήταν ότι τα Κράτη Μέλη μπορούν

47. *C More Entertainment AB v Linus Sandberg*, Υπόθεση C-279/13, Αίτηση για προδικαστική απόφαση του Δικαστηρίου Högsta domstolen (Σουηδία) που υποβλήθηκε την 22α Μαΐου 2013.

48. Τα ερωτήματα που υποβλήθηκαν στο ΔΕΕ είναι τα εξής:

1. Αν κάποιος άλλος πλην του δικαιούχου του δικαιώματος του δημιουργού επί ορισμένου έργου παρέχει στον ιστότοπό του ένα δυνάμενο να ενεργοποιηθεί με επιλογή σύνδεσμο προς το έργο αυτό, πρόκειται στην περίπτωση αυτή για παρουσίαση του έργου στο κοινό υπό την έννοια του άρθρου 3, παρ. 1 της Οδηγίας [2001/29];
2. Επηρεάζεται η απάντηση στο πρώτο ερώτημα από το αν το έργο στο οποίο παραπέμπει ο σύνδεσμος υπάρχει σε ιστότοπο στον οποίο μπορεί να έχει πρόσβαση οποιοσδήποτε άνευ περιορισμών;
3. Επηρεάζεται η απάντηση αν η πρόσβαση υπόκειται σε κάποιους περιορισμούς;
4. Έχει ένα κράτος μέλος τη δυνατότητα να θεσπίσει ευρύτερη προστασία του αποκλειστικού δικαιώματος του δημιουργού, προβλέποντας ότι η έννοια της παρουσίασης στο κοινό περιλαμβάνει περισσότερες ενέργειες από αυτές που απορρέουν από το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29;

45. Για τις θέσεις των ελληνικών δικαστηρίων στο ζήτημα βλέπε τις αποφάσεις ΠΠρΑθ 5249/2014 ΔΙΜΕΕ 2015,244 με σημ. Κ. Βόσσου), ΤριμΠλΚικλκς 965/2010 και ΜΠρΑθ 4042/2010 με σημ. Καλαβρουζιώτη, ΔΙΜΕΕ 2011,194.

46. Βλ. παρ 44 της υπόθεσης *Svensson*.

να θεσπίζουν πιο προστατευτικές διατάξεις για τις ραδιο-τηλεοπτικές μεταδόσεις και την παρουσίαση στο κοινό με την προϋπόθεση ότι η εν λόγω αυξημένη προστασία δεν υποσκελίζει τα δικαιώματα του δημιουργού.

Σύμφωνα με το ΔΕΕ⁴⁹ η Οδηγία δεν θέλησε να εναρμονίσει και, κατά συνέπεια, να προλάβει ή να εξαλείψει ενδεχόμενες διαφορές μεταξύ των εθνικών νομοθεσιών, όσον αφορά στη φύση και στην έκταση της προστασίας που τα κράτη μέλη μπορούν να αναγνωρίσουν στους ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς έναντι όρισμένων πράξεων, οι οποίες δεν διαλαμβάνονται ρητώς στη νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

VI. «Σύνδεση πλαίσιο» («Framing»): Υπόθεση The BestWater International (C-348/13)⁵⁰

Η υπόθεση αυτή αφορά σε ερωτήματα ως προς την έννοια του «framing» (στη συγκεκριμένη περίπτωση ενσωμάτωση βίντεο σε ιστοσελίδα τρίτου, το οποίο διατέθηκε αρχικά στο κοινό μέσω άλλης ιστοσελίδας), τα οποία υποβλήθηκαν στο ΔΕΕ από το Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο της Γερμανίας. Το ζήτημα αφορά στο εάν ένας ανταγωνιστής μπορεί να επιτρέψει στους επισκέπτες της ιστοσελίδας του να παρακολουθήσουν ένα βίντεο που δημιουργήθηκε από μια ανταγωνίστρια εταιρεία.

1. Ιστορικό

Η εταιρεία BestWater International (ενάγουσα) κατασκευάζει φίλτρα νερού. Στο πλαίσιο της διαφημιστικής της καμπάνιας δημιούργησε ένα σύντομο (2 λεπτών) προωθητικό βίντεο αναφορικά με τη μόλυνση του νερού και τον τίτλο «Reality». Το βίντεο εμφανίστηκε στο YouTube χωρίς (σύμφωνα με τους ισχυρισμούς της ενάγουσας) τη συγκατάθεσή της. Οι εναγόμενοι, δύο ανεξάρτητοι αντιπρόσωποι πωλήσεων μιας ανταγωνιστικής ως προς την BestWater εταιρείας, ενσωμάτωσαν το βίντεο αυτό στις ιστοσελίδες τους προκειμένου να μπορούν να το παρακολουθούν οι επισκέπτες τους. Η BestWater αντέδρασε και στράφηκε στα Γερμανικά Δικαστήρια.

2. Το ζήτημα

Το ερώτημα που τέθηκε στο Δικαστήριο ήταν αν η ενσωμάτωση σε ιστοσελίδα έργου τρίτου, το οποίο διατίθεται στο κοινό μέσω άλλης ιστοσελίδας, συνιστά παρουσίαση στο κοινό, έστω και αν το έργο αυτό δεν παρουσιάζεται με τον ίδιο τρόπο σε κάποιο άλλο κοινό ούτε η παρουσίαση

πραγματοποιείται βάσει κάποιας ειδικής τεχνικής διαδικασίας, η οποία διαφέρει από την αρχική παρουσίαση.

3. Συμπεράσματα

Το Δικαστήριο έκρινε την υπόθεση θεωρώντας ότι η απάντηση στο ζήτημα δίνεται βάσει της υπάρχουσας νομολογίας, και ειδικότερα από την υπόθεση *Svensson*, και ως εκ τούτου εξέδωσε διάταξη ορίζοντας ότι το «framing» δεν συνιστά καθ' εαυτό παρουσίαση στο κοινό, δεδομένου ότι δεν απευθύνεται σε ένα νέο κοινό ούτε η παρουσίαση πραγματοποιείται βάσει κάποιας ειδικής τεχνικής διαδικασίας, η οποία διαφέρει από την αρχική παρουσίαση.

Προκύπτει άλλωστε από την κρίση του Δικαστηρίου ότι η φύση του συνδέσμου δεν έπαιξε κάποιο ρόλο στην έκδοση της οριστικής απόφασης. Το συγκεκριμένο ζήτημα δεν είχε ξεκαθαριστεί πλήρως στην υπόθεση *Svensson*. Αυτό που είναι σημαντικό είναι ότι το έργο είναι ελεύθερα προσιτό στο κοινό μέσω της αρχικής του παρουσίαισης και με τις ίδιες τεχνικές διαδικασίες που χρησιμοποιήθηκαν κατά την αρχική παρουσίαση.

Αυτό που φαίνεται ωστόσο να έχει βαρύτητα (αν και το Δικαστήριο το εξέτασε επιδερμικά) είναι αν η αρχική παρουσίαση έγινε με τη συγκατάθεση ή έγκριση του δικαιούχου. Αν αυτό δεν συντρέχει, τότε είναι πολύ πιθανό το Δικαστήριο να κρίνει ότι δεν μπορούν να τοποθετηθούν σύνδεσμοι σε περιεχόμενο που παραβιάζει πνευματικά δικαιώματα. Η κρίση αυτή φαίνεται να συνάδει με την απόφαση *ACI Adam*⁵¹ σύμφωνα με την οποία «δεν μπορεί να γίνει αποδεκτή εθνική νομοθεσία, η οποία δεν κάνει καμία διάκριση μεταξύ ιδιωτικών αντιγράφων πραγματοποιούμενων από νόμιμες πηγές και ιδιωτικών αντιγράφων πραγματοποιούμενων από πηγές παραποιημένες ή πειρατικές».

VII. «Φυλλομέτρηση ιστοσελίδων» («Browsing»): Υπόθεση The Public Relations Consultants Association Ltd v The Newspaper Licensing Agency Ltd and Others (C-360/13)⁵²

1. Ιστορικό

Η υπόθεση αυτή αφορούσε στο κατά πόσο υπάρχει υποχρέωση λήψης άδειας από τους χρήστες του διαδικτύου που είναι ταυτόχρονα και λήπτες δελτίων επισκόπησης ηλεκτρονικού τύπου πριν την επίσκεψή τους σε ιστοσελίδες, η οποία συνεπάγεται τη δημιουργία αντιγράφων των

49. Παρ. 31.

50. Το ερώτημα για προδικαστική απόφαση υποβλήθηκε από το Bundesgerichtshof (Γερμανία) την 25η Ιουνίου 2013 - BestWater International GmbH v Michael Mebes, Stefan Potsch. Βλ. τη διάταξη σε ΔίΜΕΕ 2014,85 με σημ. Κ. Βόσσου.

51. Υπόθεση C-435/12 *ACI Adam BV and Others v. Stichting de Thuiskopie, Stichting Onderhandeligen Thuiskopie vergoeding*, 10 Απριλίου 2014, παρ. 37, βλ. ΔίΜΕΕ 2014,573 σημ. Κ. Βόσσου.

52. Υπόθεση C-360/13 *Public Relations Consultants Association Ltd v. Newspaper Licensing Agency Ltd and Others*, 5 Ιουνίου 2014 βλ. ΔίΜΕΕ 2014,402 σημ. Κ. Βόσσου.

συγκεκριμένων ιστοσελίδων στην οθόνη του υπολογιστή τους και στην «κρυφή μνήμη» του σκληρού δίσκου του εν λόγω υπολογιστή.

Η ενάγουσα (Public Relations Consultants Association Ltd) είναι μία εταιρεία που αποτελείται από επαγγελματίες στον τομέα των δημόσιων σχέσεων, η οποία χρησιμοποιεί την υπηρεσία επισκόπησης των μέσων ενημέρωσης, την οποία παρέχει ο όμιλος εταιριών Meltwater, προκειμένου να θέσει στη διάθεση των πελατών της δελτία επισκόπησης δημοσιογραφικών άρθρων δημοσιευμένων στο Διαδίκτυο που καταρτίζει βάσει λέξεων-κλειδιών που τις παρέχουν οι πελάτες της. Η εναγομένη (Newspaper Licensing Agency Ltd) είναι οργανισμός που έχει συσταθεί από ιδιοκτήτες εντύπων μέσων ενημέρωσης του Ηνωμένου Βασιλείου, προκειμένου να παραχωρεί συλλογικές άδειες όσον αφορά στο περιεχόμενο των εν λόγω εντύπων μέσων ενημέρωσης. Κατά την NLA, ο Meltwater και οι πελάτες του όφειλαν να έχουν λάβει την άδεια των δικαιούχων των άρθρων, προκειμένου ο μὲν να παρέχει, οι δε να λαμβάνουν, αντιστοίχως, την υπηρεσία επισκόπησης της μέσων ενημέρωσης. Η ενάγουσα συμφώνησε να λάβει άδεια για τη χρήση της βάσης διαδικτυακών δεδομένων (ειδικότερα για την παροχή της υπηρεσίας επισκόπησης των μέσων ενημέρωσης) αλλά υποστηρίζει ωστόσο ότι η μέσω διαδικτύου λήψη των δελτίων επισκόπησης από τους πελάτες δεν απαιτεί τη λήψη άδειας. Η υπόθεση εισήχθη αρχικά στα δικαστήρια του Ηνωμένου Βασιλείου και το Ανώτατο Δικαστήριο, στο οποίο έφθασε τελικά η απόφαση, απηύθυνε ερωτήματα στο ΔΕΕ.

2. Το ζήτημα

ι. Η εξαίρεση του άρθρου 5(1) της Οδηγίας για την Κοινωνία της Πληροφορίας

Το ΔΕΕ ρωτήθηκε εάν τα αντίγραφα στην οθόνη και τα αντίγραφα στην κρυφή μνήμη, τα οποία δημιουργούνται στον υπολογιστή του χρήστη κατά την αναζήτηση στο διαδίκτυο, εμπίπτουν στην εξαίρεση του άρθρου 5(1) της Οδηγίας για την Κοινωνία της Πληροφορίας, δεδομένου ότι είναι προσωρινά, έχουν μεταβατικό ή παρεπόμενο χαρακτήρα και αποτελούν αναπόσπαστο και ουσιώδες τμήμα της τεχνολογικής μεθόδου⁵³.

53. «Σε περίπτωση που:

- τελικός χρήστης επισκέπτεται ιστοσελίδα χωρίς να την τηλεφορτώνει, να την εκτυπώνει ή να δημιουργεί αντίγραφο αυτής κατ' άλλον τρόπο·
- αντίγραφα της ιστοσελίδας αυτής δημιουργούνται αυτομάτως στην οθόνη και στην «κρυφή μνήμη» του σκληρού δίσκου του [υπολογιστή] του τελικού χρήστη·
- η δημιουργία των αντιγράφων αυτών είναι απαραίτητη για τις τεχνολογικές μεθόδους οι οποίες εξασφαλίζουν την ομαλή και αποτελεσματική πλοήγηση στο Διαδίκτυο·
- το αντίγραφο στην οθόνη παραμένει στην οθόνη μέχρι ο τελικός χρήστης να απομακρυνθεί από την οικεία ιστοσελίδα, οπότε εξαλείφεται αυτομάτως με τη συνήθη λειτουργία του υπολογιστή·

Ειδικότερα σύμφωνα με το άρθρο 5(1) της Οδηγίας, μια πράξη αναπαραγωγής εξαιρείται του δικαιώματος αναπαραγωγής που προβλέπεται στο άρθρο 2 αυτής υπό την προϋπόθεση ότι α) είναι προσωρινή, β) είναι μεταβατική ή παρεπόμενη, γ) αποτελεί ουσιώδες και αναπόσπαστο τμήμα μιας τεχνολογικής μεθόδου, δ) έχει ως αποκλειστικό σκοπό να επιτρέψει την εντός δικτύου μετάδοση μεταξύ τρίτων μέσω διαμεσολαβητή ή τη νόμιμη χρήση ενός έργου ή άλλου προστατευμένου αντικειμένου και ε) η πράξη αυτή δεν έχει καμία αυτοτελή οικονομική σημασία⁵⁴. Οι προϋποθέσεις αυτές πρέπει να ερμηνεύονται συστατικά καθώς αποτελούν παρέκκλιση από τον γενικό κανόνα που θέτει η Οδηγία ότι δηλαδή απαιτείται η συγκατάθεση του δικαιούχου του δικαιώματος του δημιουργού για κάθε αναπαραγωγή προστατευμένου έργου του⁵⁵.

Δεδομένου ότι το αιτούν Δικαστήριο έλαβε ως δεδομένο ότι πληρούνται οι υπό στοιχεία δ) και ε) προϋποθέσεις, η προδικαστική απόφαση έπρεπε να εξετάσει μόνον εάν πληρούνταν οι τρεις προϋποθέσεις α), β) και γ) σωρευτικά, δηλαδή το κατά πόσο τα αντίγραφα στην υπό κρίση περίπτωση ήταν προσωρινά, μεταβατικά ή παρεπόμενα και αν αποτελούσαν αναπόσπαστο και ουσιώδες τμήμα μιας τεχνολογικής μεθόδου.

α. Προσωρινά αντίγραφα

Όσον αφορά στην πρώτη προϋπόθεση το Δικαστήριο έκρινε ότι τόσο τα αντίγραφα στην οθόνη του χρήστη όσο και στην κρυφή μνήμη του υπολογιστή ήταν προσωρινά, δεδομένου ότι τα μὲν πρώτα καταργούνται μόλις ο χρήστης απομακρυνθεί από την ιστοσελίδα, τα δε δεύτερα αντικαθίστανται κατά κανόνα αυτομάτως από άλλο περιεχόμενο μετά από κάποιο διάστημα, το οποίο εξαρτάται από τη χωρητικότητα της κρυφής μνήμης και από τον

- το αποθηκευθέν στην κρυφή μνήμη αντίγραφο παραμένει στην κρυφή μνήμη μέχρι να αντικατασταθεί από άλλο υλικό, καθώς ο τελικός χρήστης επισκέπτεται άλλες ιστοσελίδες, οπότε εξαλείφεται αυτομάτως με τη συνήθη λειτουργία του υπολογιστή, και
- τα αντίγραφα διατηρούνται για διάστημα που δεν υπερβαίνει τη διάρκεια των συνήθων τεχνολογικών μεθόδων που συνδέονται με τη χρήση του Διαδικτύου κατά το προαναφερθέν τέταρτο και πέμπτο στοιχείο·

είναι τα αντίγραφα αυτά προσωρινά, μεταβατικά ή παρεπόμενα και αποτελούν αναπόσπαστο και ουσιώδες τμήμα της τεχνολογικής μεθόδου, υπό την έννοια του άρθρου 5 παρ. 1 της Οδηγίας 2001/29/ΕΚ;»

54. Βλ. παρ. 22 της υπόθεσης.

55. Υπόθεση C-5/08 *Infopaq International*, EU: C:2009:465, παρ. 56 and 57, και υποθέσεις C-403/08 και C-429/08 *Football Association Premier League and Others*, EU: C:2011:631, παρ. 162. «Παρά ταύτα από την ίδια νομολογία προκύπτει ότι η προβλεπόμενη από τη διάταξη αυτή εξαίρεση πρέπει να καθιστά δυνατή και να διασφαλίζει την ανάπτυξη και τη λειτουργία νέων τεχνολογιών, καθώς και την επίτευξη μιας ισορροπίας μεταξύ των δικαιωμάτων και των συμφερόντων, αφενός των δικαιούχων και, αφετέρου των χρηστών προστατευόμενων έργων, οι οποίοι επιθυμούν να επωφεληθούν από τις εν λόγω νέες τεχνολογίες (βλ. Αποφ. *Football Association Premier League and Others*, EU: C:2011:631, παρ. 164)». Βλ. Παρ. 23 και 24 της εξεταζόμενης υπόθεσης.

βαθμό και τη συχνότητα της χρήσης του Διαδικτύου από τον συγκεκριμένο χρήστη. Ως εκ τούτου, τα εν λόγω αντίγραφα έχουν προσωρινό χαρακτήρα.

Β. Μεταβατικά ή παρεπόμενα

Κρίθηκε επίσης ότι τα αντίγραφα είναι *μεταβατικά* δεδομένου ότι η διάρκεια ζωής τους περιορίζεται μόνον σε όσο χρόνο είναι απαραίτητος προκειμένου να αναγνώσει κανείς σωστά το περιεχόμενο στην ιστοσελίδα. Μολονότι τα εν λόγω αντίγραφα θα έπρεπε να έχουν διαγραφεί αυτομάτως από το σύστημα, χωρίς ανθρώπινη παρέμβαση, μόλις ολοκληρώνεται η σχετική διαδικασία⁵⁶, το γεγονός ότι δεν συμβαίνει αυτό παρά μόνον ύστερα από ανθρώπινη παρέμβαση, δεν συνιστά κατά το Δικαστήριο λόγο από τον οποίο να προκύπτει ότι η πράξη αναπαραγωγής παύει να έχει παρεπόμενο χαρακτήρα⁵⁷.

Το Δικαστήριο επιπλέον επεσήμανε ότι τα αντίγραφα της κρυφής μνήμης πρέπει να χαρακτηριστούν ως παρεπόμενα διότι δεν έχουν αυτοτελή ύπαρξη ούτε αυτοτελή σκοπό σε σχέση με την τεχνολογική διαδικασία.

γ. Αναπόσπαστο και ουσιώδες τμήμα μιας τεχνολογικής διαδικασίας

Σύμφωνα με την κρίση του Δικαστηρίου τα αντίγραφα στην οθόνη είναι απαραίτητα προκειμένου η τεχνολογική διαδικασία παρακολούθησης των ιστοσελίδων να μπορεί να λειτουργήσει ορθά και αποτελεσματικά. Τα αντίγραφα στην κρυφή μνήμη διευκολύνουν σημαντικά την πλοήγηση στο διαδίκτυο, καθότι, χωρίς τα συγκεκριμένα αντίγραφα, το διαδίκτυο δεν θα ήταν σε θέση να

αντεπεξέλθει στον υπάρχοντα όγκο της διαβίβασης δεδομένων και δεν θα λειτουργούσε προσηκόντως. Αν δεν δημιουργούνταν τα αντίγραφα αυτά, η διαδικασία που χρησιμοποιείται για την προβολή ιστοσελίδων θα ήταν πολύ λιγότερο αποτελεσματική και δεν θα ήταν σε θέση να λειτουργήσει ορθά. Αμφότερα τα αντίγραφα στην οθόνη και τα αντίγραφα στην κρυφή μνήμη του υπολογιστή δημιουργούνται και καταργούνται από την τεχνολογική διαδικασία που χρησιμοποιείται για την παρακολούθηση των ιστοσελίδων και είναι άμεσα συνυφασμένα με το περιεχόμενο της συγκεκριμένης διαδικασίας.

Το γεγονός ότι η επίμαχη διαδικασία ενεργοποιείται από τον χρήστη του διαδικτύου και ολοκληρώνεται με μια προσωρινή πράξη αναπαραγωγής, όπως στα αντίγραφα στην οθόνη, είναι εν προκειμένω αδιάφορο⁵⁸.

ii. Διαδικασία τριών σταδίων («The Three Step-Test»)

Το Δικαστήριο εξέτασε επίσης τη «διαδικασία των τριών σταδίων» (the three-step test), που προβλέπεται στο άρθρο 5(5) της Οδηγίας για την Κοινωνία της Πληροφορίας και συγκεκριμένα το εάν η δημιουργία αντιγράφων στην οθόνη και στην κρυφή μνήμη του υπολογιστή συνιστούν ειδικές περιπτώσεις, οι οποίες δεν αντίκεινται στην κανονική εκμετάλλευση του έργου ή άλλου προστατευόμενου αντικείμενου και δεν θίγουν αδικαιολόγητα τα έννομα συμφέροντα του δικαιούχου.

Το Δικαστήριο έκρινε, πρώτον, ότι αφού τα συγκεκριμένα αντίγραφα δημιουργούνται μόνο για την παρακολούθηση ιστοσελίδων, συνιστούν *ειδική περίπτωση*.

Δεύτερον, μολονότι τα εν λόγω αντίγραφα παρέχουν κατ' αρχάς στους χρήστες του διαδικτύου τη δυνατότητα προσβάσεως, χωρίς την άδεια των δικαιούχων αυτών, σε έργα που έχουν αναρτηθεί σε ιστοσελίδες, δεν θίγουν αδικαιολογήτως τα έννομα συμφέροντα των δικαιούχων των δικαιωμάτων του δημιουργού, επειδή τα έργα τίθενται στη διάθεση των χρηστών του διαδικτύου από τους εκδότες ιστοτόπων (σύμφωνα με το περιεχόμενο του δικαιώματος «παρουσίασης στο κοινό»), οι οποίοι υποχρεούνται να λαμβάνουν την άδεια των δικαιούχων των δικαιωμάτων του δημιουργού. Συνεπώς, τα επίμαχα έννομα συμφέροντα των δικαιούχων των δικαιωμάτων του δημιουργού προστατεύονται προσηκόντως. Υπ' αυτές τις συνθήκες, δεν υπάρχει λόγος για τον οποίο να απαιτείται να διαθέτουν οι χρήστες του διαδικτύου επιπρόσθετη άδεια, προκειμένου να μπορούν να έχουν πρόσβαση στην ίδια παρουσίαση, για την οποία έχουν ήδη λάβει την άδεια των δικαιούχων.

Τρίτον, το Δικαστήριο έκρινε ότι η δημιουργία αντιγράφων στην οθόνη και στην κρυφή μνήμη του υπολογιστή *δεν αντίκειται στην κανονική εκμετάλλευση των έργων*.

56. Βλ. υπόθεση *Infopaq International*, EU:C:2009:465, παρ. 64 όπως γίνεται αναφορά στην παρ. 40 της εξεταζόμενης υπόθεσης.

57. Στην πραγματικότητα το Δικαστήριο έκρινε (παρ. 45-49) ότι «το αντίγραφο στην οθόνη εξακολουθεί να υπάρχει κατά το χρονικό διάστημα που ο χρήστης του διαδικτύου αφήνει τον φυλλομετρητή ανοικτό και παραμένει στη συγκεκριμένη ιστοσελίδα, καθώς, κατά το συγκεκριμένο διάστημα, παραμένει ενεργή η τεχνολογική μέθοδος η οποία χρησιμοποιείται για την προβολή της ιστοσελίδας. Επομένως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η διάρκεια ζωής των αντιγράφων στην οθόνη περιορίζεται σε αυτό που απαιτείται για την ορθή λειτουργία της τεχνολογικής μεθόδου η οποία χρησιμοποιείται για την προβολή της συγκεκριμένης ιστοσελίδας. Κατά συνέπεια, τα αντίγραφα αυτά θα πρέπει να χαρακτηρισθούν ως «μεταβατικά». Περαιτέρω επισημαίνεται ότι, αντιθέτως προς τα αντίγραφα στην οθόνη, τα αντίγραφα στην κρυφή μνήμη δεν καταργούνται όταν ο χρήστης του διαδικτύου ολοκληρώνει την εφαρμογή της τεχνολογικής μεθόδου, η οποία χρησιμοποιείται για την προβολή της συγκεκριμένης ιστοσελίδας, καθόσον τα αντίγραφα διατηρούνται στην κρυφή μνήμη για την περίπτωση ενδεχόμενης μεταγενέστερης προβολής της εν λόγω ιστοσελίδας. Εντούτοις, δεν είναι αναγκαίο τα εν λόγω αντίγραφα να χαρακτηρισθούν ως «μεταβατικά» αφ' ής στιγμής έχει διαπιστωθεί ότι έχουν παρεπόμενο χαρακτήρα σε σχέση με τη χρησιμοποιούμενη τεχνολογική μέθοδο. Συναφώς, επισημαίνεται, ότι η επίμαχη τεχνολογική μέθοδος καθορίζει πλήρως τον σκοπό για τον οποίο δημιουργούνται και χρησιμοποιούνται αντίγραφα, παρότι [...] αυτή η μέθοδος μπορεί να λειτουργήσει έστω και κατά τρόπο λιγότερο αποτελεσματικό και χωρίς τα συγκεκριμένα αντίγραφα. Αφετέρου, από τη δικογραφία προκύπτει ότι οι χρήστες του διαδικτύου δεν μπορούν να δημιουργήσουν τα αντίγραφα στην κρυφή μνήμη εκτός του πλαισίου της συγκεκριμένης μεθόδου».

58. Παρ. 28-38 της υπόθεσης.

Η επίσκεψη ιστοσελίδων μέσω της επίμαχης τεχνολογικής διαδικασίας συνιστά κανονική εκμετάλλευση των έργων, η οποία επιτρέπει στους χρήστες του Διαδικτύου να έχουν πρόσβαση στα έργα μέσω της παρουσίαισής τους στο κοινό από τον εκδότη του συγκεκριμένου ιστότοπου. Δεδομένου ότι η δημιουργία των επίδικων αντιγράφων αποτελεί μέρος της πρόσβασης των χρηστών σημαίνει ότι δεν παραβιάζεται η προϋπόθεση της «κανονικής εκμετάλλευσης των έργων».⁵⁹

3. Συμπεράσματα

Συμπερασματικά, όταν κάποιος επισκέπτεται την ιστοσελίδα τρίτου μπορεί να περιηγηθεί και να παρακολουθήσει τα περιεχόμενά της χωρίς την άδεια των δικαιούχων των δικαιωμάτων του δημιουργού και ανεξάρτητα από το γεγονός ότι αυτά τα αντίγραφα δημιουργούνται στην οθόνη του υπολογιστή του και στην κρυφή μνήμη του σκληρού δίσκου αυτού, καθώς τα αντίγραφα αυτά είναι απαραίτητα για να λάβει χώρα η περιήγηση του περιεχομένου στο διαδίκτυο.

VIII. Γενικά Συμπεράσματα: Ο ρόλος του ΔΕΕ στη διαμόρφωση της νομοθεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα δικαιώματα του δημιουργού

Υπήρξε μεγάλη συζήτηση τελευταία σε Ευρωπαϊκό επίπεδο για το αν υπάρχει ανάγκη να αποσαφηνιστεί η έννοια της «παρουσίαισης στο κοινό». Το συγκεκριμένο ζήτημα αποτέλεσε τμήμα της Δημόσιας Διαβούλευσης της Επιτροπής για την αναθεώρηση της Ευρωπαϊκής νομοθεσίας για τα δικαιώματα του δημιουργού⁶⁰. Επίσης αποτέλεσε ένα από τα ζητήματα που τέθηκαν προς συζήτηση στην Ομάδα του Συμβουλίου της ΕΕ για την Πνευματική Ιδιοκτησία και στο Συνέδριο που έλαβε χώρα στην Αθήνα (6 Ιουνίου 2014) κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Προεδρίας στο Συμβούλιο της ΕΕ⁶¹. Αναμενόταν επίσης να συμπεριληφθεί στη «Λευκή Βίβλο» της Επιτροπής, η οποία ουδέποτε δημοσιεύθηκε επισήμως (λόγω των εξελίξεων στην ηγεσία και τη δομή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής) παρόλο που προσχέδια της Βίβλου διέρρευσαν στο διαδίκτυο⁶².

Αυτό που ήταν εξαιρετικά ασαφές σε εκείνη τη χρονική συγκυρία (έκτοτε έχουν δημοσιευτεί αρκετές αποφάσεις του ΔΕΕ που διευκρινίζουν σημεία στον νόμο) ήταν: ποια δικαιώματα εμπλέκονται στις ψηφιακές μεταδόσεις έργων στο διαδίκτυο; Πότε θεωρείται ότι ένα έργο παρουσιάζ-

ζεται στο κοινό, όταν αναρτάται, όταν «κατεβαίνει» ή όταν αποκτά κανείς πρόσβαση σε αυτό ή είναι διαθέσιμο προκειμένου να αποκτήσει κανείς πρόσβαση σε αυτό; Τι θεωρείται «κοινό» ή «νέο κοινό» και υπό ποιες προϋποθέσεις; Ποια είναι η επιτρεπόμενη έκταση του linking, framing και browsing; Αναφέρεται και σε συνδέσεις (links) σε παράνομα έργα ή μόνο νόμιμα; Κατά πόσο συγκεκριμένες ενέργειες στο διαδίκτυο αποκλείονται βάσει των εξαιρέσεων και περιορισμών των δικαιωμάτων του δημιουργού, σε τι συνίστανται οι ενέργειες αυτές και πού τίθεται η διαχωριστική γραμμή; Οι απαντήσεις σε όλα αυτά ήταν μάλλον συγκεχυμένες, ιδιαίτερα εάν κανείς εξετάσει τις αποφάσεις δικαστηρίων στα διάφορα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στο πλαίσιο των συζητήσεων που έλαβαν χώρα κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Προεδρίας μεταξύ των Κρατών Μελών διαφάνηκε ότι (τότε τουλάχιστον) δεν μπορούσε να επιτευχθεί συμφωνία για τροποποίηση της Οδηγίας για την Κοινωνία της Πληροφορίας.

Πρόσφατα αυτό άλλαξε⁶³. Οι ασκηθείσες πολιτικές στην Ευρωπαϊκή Ένωση ξεκάθαρα αποδεικνύουν ότι νομοθετικές ενέργειες (τουλάχιστον ευρείες) είναι δυσκίνητες (με την έννοια ότι χρειάζονται καιρό να ωριμάσουν) και επίσης ανεπιθύμητες. Υπό αυτό το πρίσμα, ο δικαστικός ακτιβισμός του Δικαστηρίου έχει αποδειχθεί ότι λειτουργεί ιδανικά για την ΕΕ και πιθανώς για τα Κράτη Μέλη αυτής που φάνηκαν επιφυλακτικά απέναντι σε νομοθετικές πρωτοβουλίες.

Η «*de facto*» εναρμόνιση του δικαίου της ΕΕ νομολογιακά δεν συνιστά απαραίτητα και την πιο δημοκρατική και πιθανώς πιο αποτελεσματική, από άποψη χρόνου και εξόδων, διαδικασία για εναρμόνιση των Ευρωπαϊκών κανόνων για την προστασία των δικαιωμάτων του δημιουργού. Εντούτοις, ο προ-ακτιβισμός του Δικαστηρίου έχει αποδειχθεί ικανός να ξεπεράσει πολιτικές αγκυλώσεις και να συμπλεύσει με τις προκλήσεις (κάποιοι ενδεχομένως να το αμφισβητήσουν εν ευθέτω χρόνω) και τις αναδυόμενες ανάγκες που προκύπτουν από τις νέες τεχνολογίες και πρακτικές. Σε αυτό το πλαίσιο ο ρόλος του Δικαστηρίου έχει αποδειχθεί καθοριστικός στην εναρμόνιση των κανόνων του δικαίου της ΕΕ για την πνευματική ιδιοκτησία (μέσω της «επανεξέτασης», «επαναπροσδιορισμού» ή «ερμηνείας» αυτών).

Αυτό που μπορεί κανείς να συνάγει από την πρόσφατη νομολογία του ΔΕΕ είναι ότι αυτό ακολουθεί μια διαλλακτική προσέγγιση προσπαθώντας να εξισορροπήσει τον νόμο με τις ανάγκες της κοινωνίας. Οι υποθέσεις που εξετάστηκαν στο παρόν άρθρο αποτελούν σαφή ένδει-

59. Παρ. 54-63.

60. Από 5.12.2013 έως 5.03.2014.

61. Το πρώτο εξάμηνο το 2014.

62. Υπό την «νέα» Επιτροπή (2014) τα δικαιώματα του δημιουργού (Copyright) μετακινήθηκαν από την DG Market στην DG Connect.

63. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. A Digital Single Market Strategy for Europe. COM (2015) 192 final, 6.5.2015.

ξη της προσέγγισης που το Δικαστήριο θα ακολουθήσει στο μέλλον. Το δικαίωμα παρουσίασης στο κοινό έχει προσδιοριστεί επαρκώς αναφορικά με τις έννοιες του browsing, linking και framing. Δεν απομένουν πολλά να ειπωθούν στο συγκεκριμένο ζήτημα, εκτός φυσικά από το κατά πόσο ένα έργο (προκειμένου να μπορεί να χρησιμοποιηθεί περαιτέρω νόμιμα) χρειάζεται να έχει λάβει τη συγκατάθεση του δικαιούχου κατά την αρχική του παρουσίαση στο κοινό.

Το ζήτημα αυτό φαίνεται να αποτελεί το αντικείμενο του προδικαστικού ερωτήματος προς το ΔΕΕ που κατατέθηκε πρόσφατα (C-160/15)⁶⁴. Αν και προηγούμενη νομολογία του ΔΕΕ (υπόθεση *BestWater*⁶⁵ σε συνδυασμό με την υπόθεση *ACI Adam*,⁶⁶ η οποία αφορά σε νόμιμα ιδιωτικά αντίγραφα) φαίνεται να συνάδει προς αυτήν την κατεύθυνση, είναι πολύ πιθανό η πραγματικότητα του διαδικτύου να αποβεί σε βάρος των κλασικών και εμπεδωμένων πλέον εννοιών του δικαίου της πνευματικής ιδιοκτησίας. Κάποιοι θα υποστήριζαν ότι είναι δυσχερές να υπάρχει υποχρέωση να εξετάζει κανείς το καθεστώς βάσει του οποίου ένα έργο καθίσταται προσιτό στο κοινό (ή άλλως παρουσιάζεται στο κοινό) σε ένα περιβάλλον στο οποίο δεν υπάρχουν σύνορα, θεωρητικά ισχύουν τα δίκαια όλων των κρατών και είναι ιδιαίτερα δυσχερές να μπορεί κανείς να γνωρίζει με ασφάλεια αν κάτι έχει αναρτηθεί και διατηρείται σε μια ιστοσελίδα νόμιμα ή όχι. Υποστηρίζουν ακόμη ότι η πραγματικότητα και οι ανάγκες

της μπορούν να υπερκεραστούν δεόντως μέσω νομικών ερμηνειών που δεν θίγουν στον πυρήνα τους τα πνευματικά δικαιώματα και τις βασικές αρχές αυτών όπως προβλέπονται στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τις διεθνείς συμβάσεις. Για παράδειγμα το ίδιο συνέβη με την έννοια του «νέου κοινού» για την οποία εύκολα θα μπορούσε κανείς να ισχυριστεί ότι δεν βρίσκει έρεισμα στον νόμο. Μάλλον επινοήθηκε για να εξυπηρετήσει τις ανάγκες του διαδικτύου, όπως τις αντιλαμβάνεται το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁶⁷. Φοβάμαι ότι είναι πολύ πιθανό το ΔΕΕ στην υπόθεση αυτή (C-160/15) να επεκτείνει την «πραγματιστική» του προσέγγιση αποφαινόμενο ότι αν δεν προκύπτει με σαφήνεια ή αν δεν υπάρχουν σαφείς ενδείξεις ότι ένα έργο βρίσκεται παράνομα σε μία ιστοσελίδα (ήτοι χωρίς τη συναίνεση του δικαιούχου του), ο σύνδεσμος σε αυτό να επιτρέπεται. Αυτή φαίνεται να είναι η επέκταση της λογικής των πρόσφατων αποφάσεων του ΔΕΕ στον τομέα αυτόν εκτός αν ξαφνικά το Δικαστήριο αποφασίσει ότι θέλει να επιστρέψει στην κλασική θεωρία του δικαίου της πνευματικής ιδιοκτησίας σύμφωνα με την οποία δεν νοείται πράξη επιτρεπτή σε σχέση με έργο που δεν έχει καταστεί νόμιμα προσιτό στο κοινό (ήτοι με τη συναίνεση του δικαιούχου του).

Ταυτόχρονα υπάρχουν ενδιαφέρουσες υποθέσεις (εκτός ΔΕΕ) που βρίσκονται σε εξέλιξη και οι οποίες άπτονται (παραπλεύρως) ζητημάτων που σχετίζονται με τις αποφάσεις του ΔΕΕ. Η πιο ενδιαφέρουσα από αυτές αφορά στη SABAM, τον βελγικό οργανισμό συλλογικής διαχείρισης των δικαιωμάτων των μουσικοσυνθετών, στιχουργών και εκδοτών μουσικής, ο οποίος επιδιώκει αμοιβή από όσους τοποθετούν στην ιστοσελίδα τους βίντεο από το YouTube. Σύμφωνα με τη SABAM, η άδεια που έχει δοθεί από αυτήν στο YouTube αφορά σε προσωπική και μη εμπορική χρήση των έργων από τους χρήστες του. Συνεπώς εάν κάποιος ιδιώτης τοποθετήσει στην ιστοσελίδα του βίντεο από το YouTube και η ιστοσελίδα χρησιμοποιείται για εμπορικούς σκοπούς (π.χ. αντλεί από αυτήν εισόδημα από διαφημίσεις) θα πρέπει να πληρώνει δικαιώματα στον οργανισμό διότι καθιστά το έργο προσιτό σε ένα νέο κοινό⁶⁸. Αναμένουμε με ενδιαφέρον τις εξελίξεις.

64. GS Media Case C-160/15.

1.α. Υπάρχει «παρουσίαση στο κοινό» με την έννοια του άρθρου 3(1) της Οδηγίας 2001/29 όταν κάποιος τρίτος (και όχι ο δικαιούχος) θέτει έναν σύνδεσμο στην ιστοσελίδα που διαχειρίζεται, ο οποίος παραπέμπει τον χρήστη σε ιστοσελίδα τρίτου στην οποία υπάρχει ένα έργο χωρίς τη συναίνεση του δικαιούχου του;

1.β. Υπάρχει διαφορά εάν το έργο αυτό δεν έχει προηγουμένως παρουσιαστεί στο κοινό με τη συναίνεση του δικαιούχου;

1.γ. Έχει βαρύτητα το γεγονός ότι ο παρέχων τον σύνδεσμο γνωρίζει ή θα έπρεπε να γνωρίζει ότι το έργο υπήρχε στην ιστοσελίδα τρίτου χωρίς τη συναίνεση του δικαιούχου καθώς και ότι δεν είχε προηγουμένως παρουσιαστεί στο κοινό με τη συναίνεση του δικαιούχου;

2.α. Εάν η απάντηση στην προηγούμενη ερώτηση είναι αρνητική, έχουμε παρουσίαση στη κοινή σε σχέση με ένα έργο, το οποίο εμφανίζεται σε ιστοσελίδα στην οποία έχει πρόσβαση κάθε χρήστης του διαδικτύου, η οποία όμως δεν είναι εύκολο να εντοπιστεί ενώ με την παροχή του υπερσυνδέσμου ο εντοπισμός της γίνεται πιο εύκολος;

2.β. Έχει βαρύτητα το γεγονός ότι ο παρέχων το σύνδεσμο το γνώριζε αυτό;

3. Υπάρχουν άλλες προϋποθέσεις, οι οποίες πρέπει να ληφθούν υπόψη προκειμένου να απαντηθεί το ερώτημα εάν υπάρχει παρουσίαση στο κοινό ενός έργου που δεν έχει προηγουμένως παρουσιαστεί στο κοινό με τη συναίνεση του δικαιούχου όταν κανείς παρέχει πρόσβαση σε αυτό μέσω υπερσυνδέσμου; (ελεύθερη μετάφραση της συγγραφέως).

65. *Op. cit.*

66. *Op. cit.*

67. Βλέπε ALAI Report and Opinion on a Berne-compatible reconciliation of hyperlinking and the communication to the public right on the Internet (18-20 ALAI Conference). Study Group: Jan Rosén, Chair; Valérie-Laure Bénabou; Stefania Ercolani; Mihály Ficsor; Jane Ginsburg; Rudolf Leska; Silke von Lewinski Antoon Quaadvlieg; Sam Ricketson, Jacqueline Seignette; Martin Senftleben; Pierre Sirinelli; Raquel Xalabarder.

68. http://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=346fb770-4f41-4ec8-8c83-1517a6c943bf&utm_source=Lexology+Daily+Newsfeed&utm_medium=HTML+email+-+Body+-+General+section&utm_campaign=Lexology+subscriber+daily+feed&utm_content=Lexology+Daily+Newsfeed+2015-05-05&utm_term.